

L. C. BILL No. VII OF 2026.

A BILL

FURTHER TO AMEND MAHARASHTRA STAMP ACT.

सन २०२६ चे विधानपरिषद विधेयक क्रमांक ७.

महाराष्ट्र मुद्रांक अधिनियमात आणखी सुधारणा करण्यासाठी विधेयक.

१९५८ चा
६०.

ज्याअर्थी, यात यापुढे दिलेल्या प्रयोजनांसाठी महाराष्ट्र मुद्रांक अधिनियमात आणखी सुधारणा करणे इष्ट आहे; **त्याअर्थी**, भारतीय गणराज्याच्या सत्त्याहत्तराव्या वर्षी, याद्वारे, पुढीलप्रमाणे अधिनियम करण्यात येत आहे:—

१. या अधिनियमास, महाराष्ट्र मुद्रांक (दुसरी सुधारणा) अधिनियम, २०२६, असे म्हणावे. संक्षिप्त नाव.

सन १९५८
चा अधिनियम
क्रमांक ६० याच्या
कलम ५३अ ची
सुधारणा.

२. महाराष्ट्र मुद्रांक अधिनियमाच्या कलम ५३अ मधील, पोट-कलम (१) ला पुढील परंतुक जादा दाखल करण्यात येईल :—

१९५८ चा
६०.

“परंतु, जेव्हा कार्यवाही सुरू करण्याची नोटीस, वर नमूद केलेल्या सहा वर्षांच्या कालावधीत काढण्यात आली असेल त्या बाबतीत, उक्त कालावधी समाप्त झाल्याच्या कारणास्तव अशी कार्यवाही व्यपगत होणार नाही आणि अशा कार्यवाहीत मुख्य नियंत्रक महसूल प्राधिकाऱ्याकडून अंतिम आदेश पारित करण्यात येईपर्यंत ती सुरू राहिल.”.

उद्देश व कारणे यांचे निवेदन

महाराष्ट्र मुद्रांक अधिनियम (१९५८ चा ६०) याच्या कलम ५३अ अन्वये मुख्य नियंत्रक महसूल प्राधिकाऱ्यास, जिल्हाधिकाऱ्याच्या प्रमाणपत्राच्या दिनांकापासून सहा वर्षांच्या कालावधीच्या आत, मुद्रांक शुल्काच्या तुटीच्या वसुलीची कार्यवाही सुरू करता येते आणि अशा तुटीची, कोणतीही असल्यास, वसुली करण्याचे आदेश देता येतात.

२. महालेखापाल व नोंदणी महानिरीक्षक आणि मुद्रांक नियंत्रक यांच्या कार्यालयांकडून केलेल्या तपासणीमध्ये लेखावर यथोचित मुद्रांक आकारलेले नाही असे आढळून येते. मुद्रांक जिल्हाधिकारी, ज्या लेखावर एकतर चुकीने किंवा अन्य कारणाने, यथोचित मुद्रांक आकारलेले नाही, असे लेख, मुख्य नियंत्रक महसूल प्राधिकाऱ्यास कळवितो. जिल्हाधिकाऱ्याच्या प्रमाणपत्राच्या दिनांकापासून वेगवेगळ्या कालावधीत तपासण्या केल्या जाऊ शकतात किंवा अहवाल प्राप्त होऊ शकतात. अशा तपासण्यांनंतर किंवा अहवालांनंतर, मुद्रांक शुल्काच्या वसुलीकरिता उक्त कलम ५३अ अन्वये पुनरिक्षण कार्यवाही, सहा वर्षांच्या निर्धारित कालावधीत वेगवेगळ्या वेळी सुरू करण्यात येते.

३. मुंबई उच्च न्यायालयाने, सोनी मोनी इलेक्ट्रॉनिक्स लिमिटेड विरुद्ध महाराष्ट्र राज्य (२०१२ चा रिट विनंती अर्ज क्रमांक २७५७) या प्रकरणात दिनांक ७.८.२०२५ च्या न्यायनिर्णयाद्वारे असा निर्णय दिला आहे की, कलम ५३अ(एक) मध्ये तरतूद केलेल्या सहा वर्षांच्या कालावधीच्या आत, याचा अर्थ, वसुलीचा आदेश, उक्त कालमर्यादित पारित करावा असे वाचण्यात यावे.

जरी अशी अर्ध-न्यायिक पुनरिक्षण कार्यवाही सुरू करणाऱ्या नोटिसा, सहा वर्षांच्या निर्धारित कालावधीत काढण्यात आल्या असल्या तरी देखील, काही वेळा अशी प्रकरणे मुद्रांक शुल्क निश्चित करण्याशी संबंधित असणाऱ्या गुंतागुंतीच्या प्रश्नांमुळे आणि नोटिसा काढणे, पक्षकारांनी संबंधित लेख सादर करणे, पक्षकारांची वैयक्तिक सुनावणी घेणे, इत्यादींसारख्या प्रक्रियात्मक आवश्यकतांमुळे अशी प्रकरणे, उक्त कालावधीनंतर देखील प्रलंबित राहतात. अशा पुनरिक्षण कार्यवाह्यांमध्ये राज्याच्या महसुलाची मोठी रक्कम गुंतून राहते. जर अशी प्रकरणे ती सुरू झाल्यानंतर निर्धारित कालावधीत निकालात काढली जाऊ शकली नाहीत तर, त्यामुळे राज्याच्या महसुलाची मोठ्या प्रमाणात हानी होईल.

४. म्हणून, राज्याच्या महसुलाच्या हितार्थ, जेव्हा कलम ५३अ(१) अन्वये कार्यवाही सुरू करणारी नोटीस सहा वर्षांच्या कालावधीच्या आत काढण्यात येते त्या बाबतीत, अशी कार्यवाही व्यपगत होणार नाही आणि ती अंतिम आदेश पारित करण्यात येईपर्यंत चालू राहील अशी तरतूद करण्यासाठी उक्त कलम ५३अ (१) मध्ये सुधारणा करणे आवश्यक आहे, असे शासनास वाटते.

५. वरील उद्दिष्टे साध्य करणे हा, या विधेयकाचा हेतू आहे.

मुंबई,

दिनांक १७ मार्च, २०२६.

चंद्रशेखर बावनकुळे,

महसूल मंत्री.

सन २०२६ चे वि.प.वि. क्र. ७. – महाराष्ट्र मुद्रांक (दुसरी सुधारणा) विधेयक,
२०२६ याचे परिशिष्ट.

(महाराष्ट्र मुद्रांक अधिनियम, १९५७ यातील उतारे)

(सन १९५८ चा मुंबई अधिनियम क्रमांक ६०)

१. ते ५३.

^३[५३-अ. (१) कलम ३२ चे पोट-कलम (३), कलम ३९ चे पोट-कलम (२) आणि कलम ४१ कलमे ३२, ३९
चे पोट-कलम (२) यांमध्ये काहीही अंतर्भूत केलेले असले तरी, जिल्हाधिकाऱ्याने चुकून किंवा अन्यथा व ४१ खालील
कोणत्याही संलेखावर बसविण्यायोग्य शुल्कापेक्षा यथास्थिति कमी शुल्क आकारले असेल किंवा तो संलेख जिल्हाधिकाऱ्याच्या
शुल्क आकारणीपात्र नाही असे त्याने ठरविले असेल तेव्हा, मुख्य नियंत्रक महसूल प्राधिकारी यथास्थिति, पुनरीक्षण.
कलमे ३२, ३९ किंवा ४१ खालील जिल्हाधिकाऱ्याच्या प्रमाणपत्राच्या दिनांकापासून सहा वर्षांच्या आत,
संबंधित पक्षकारास तो “कलम ५३ब अन्वये ज्याच्या बाबतीत राज्य शासनासमोर अपील दाखल केलेले
असेल त्या लेखांव्यतिरिक्त त्याच्यासमोर इतर लेख हजर करण्यास फर्मावू शकेल” आणि पक्षकाराला आपले
म्हणणे मांडण्याची वाजवी संधी दिल्यानंतर, त्या संलेखावर कोणतेही शुल्क आकारणीपात्र आहे किंवा नाही
अथवा त्यावर बसवलेले कोणतेही शुल्क कमी आहे किंवा कसे याची तपासणी करू शकेल आणि कोणतेही
कमी शुल्क आकारले गेले असल्यास अशी तुटीची रक्कम संबंधित पक्षकाराकडून वसूल करण्याचा आदेश
देऊ शकेल. शुल्काची अशी तुटीची रक्कम देण्यात आल्यानंतर संलेखावर पृष्ठांकन करण्यात येईल.

(२)

५३ब.

५४. ते ७६.

अनुसूची.

**

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय

[सन २०२६ चे विधानपरिषद विधेयक क्रमांक ७.]

[महाराष्ट्र मुद्रांक अधिनियमात आणखी
सुधारणा करण्यासाठी विधेयक.]

[श्री. चंद्रशेखर बावनकुळे,
महसूल मंत्री.]

डॉ. विलास आठवले,
सचिव (३),
महाराष्ट्र विधानपरिषद.